

پژوهشگر حوزه تقریب: برای ساخت جامعه سعادت‌مند بشری "فرهنگ" آن جامعه باید اصلاح شود/برگزاری نشست‌ها مقدمه‌ای برای رسیدن به تقریب است

پژوهشگر حوزه تقریب مذاهب اسلامی، رسیدن به فهم روانی از تقریب را از اصول اولیه وحدت بین مسلمین دانست.

به گزارش خبرنگار حوزه اندیشه خبرگزاری تقریب، "مسعود بهرامیان" محقق و پژوهشگر حوزه تقریب مذاهب اسلامی در گفتگو با خبرگزاری تقریب با اشاره به کتاب "درآمدی بر تقریب پیروان مذاهب" که این روزها با همکاری یک نویسنده اهل سنت در حال نگارش آن است، اظهار داشت: این کتاب برخلاف اکثر کتاب‌هایی است که در زمینه تقریب مذاهب به رشته تحریر در آمده است.

بهرامیان ادامه داد: اگر در حوزه مذهب ورود کنیم، این لفظ به پیروان دین، مذهب و یا افرادی که در حوزه وحدت دغدغه‌مند بوده و قلم فرسایی می‌کنند، اطلاق می‌شود. بر اساس همین تعریف بنده کتاب را "درآمدی بر تقریب پیروان مذاهب اسلامی" نامگذاری کردم که انشا‌الله به زودی به چاپ خواهد رسید.

وی علت نامگذاری عنوان فصل اول کتاب خود را اینگونه شرح داد: فصل اول کتاب به "مفهوم شناسی"

تقریب می‌پردازد چون بسیاری از دانشجویان و علاقمندان به حوزه تقریب و افرادی که از مذهب نام می‌برند نمی‌توانند تعریف جامعی از آن ارائه کنند و در این کتاب حدود ۲۵ واژه پرکاربرد لغوی و اصطلاحی در حوزه وحدت و تقریب ارائه شده است. فصل دوم "تاریخچه تقریب" است که از استادان گرانقدری چون دکتر "آذرشب" و مرحوم "خروشاهی" و دیگر اساتید بزرگوار نقل شده است.

پژوهشگر حوزه تقریب یادآور شد: فصل سوم "مبانی و آثار تقریب" است که در این فصل مبانی دینی و غیر دینی بازگو شده است و در کمتر کتاب تقریبی می‌بینیم که در آن از سرزمین، فرهنگ و زبان مشترک نام برده شده باشد. ما اگر بخواهیم در جهان قرن ۲۱ در حوزه تقریب صحبت کنیم به این نیاز داریم که غیر از مبانی دینی به مبانی غیر دینی هم اشاره‌ای داشته باشیم که در این کتاب به حوزه مبانی اخلاقی تقریب و همچنین اخلاق جهانی اشاره شده است. فصل چهارم به اختلاف و عدم اختلافی که بین من و برادر اهل سنت ایجاد شد و این که چگونه آن را مدیریت کنیم اختصاص دارد. چون همه ما می‌دانیم که اختلاف بنیاد و پایه جامعه بشری است و لذا نمی‌توانیم جامعه بدون اختلافی داشته باشیم پس در نتیجه هدف مدیریت این اختلاف است تا اینکه منجر به بروز منازعات در سطح جامعه نشود.

بهرامیان فصل پنجم را یکی از ابداعات این کتاب دانست و خاطر نشان کرد: "رویکرد شناسی تقریب و جریان شناسی" عنوان این فصل است که در ذیل جریان شناسی تقریب به دو مقوله "موافقین و مخالفین در بین شیعیان و اهل سنت" پرداخته شده است. در فصل ششم به "موانع تغییر" پرداخته که این موانع به علمی-آموزشی، اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و مذهبی و سیاسی تقسیم شده است. این کتاب در فصل پایانی خود به "راهکاری برای رسیدن به همزیستی اجتماعی" پرداخته است که اولین راهکار، در حوزه علمی و آموزشی مطرح شده است مبنی بر اینکه اگر بخواهیم به تقریب برسیم باید جامعه‌ای داشته باشیم که در آن انسان‌ها بتوانند در کنار یکدیگر با وجود عقاید و نظرات مختلف همدیگر را با مدارا تحمل کنند نه با اجبار.

این پژوهشگر با بیان اینکه کتاب‌هایی که در حال حاضر وجود دارند در عالم نظر مانده‌اند، ضرورت وجوب نوشتن کتابش را اینگونه توضیح داد: متأسفانه نگاه نویسندگان کتاب‌های تقریبی بر کاربردی بودن بخش‌های از کتاب‌ها ایشان است نه تمامی آن. در این بین سعی شده است در کنار نگاه دینی، نگاه‌های جامعه‌شناسی و روانشناسی و در بعضی از موارد حتی نقدها هم مطرح شود که امیدواریم جامعه علمی بتواند این نقدها را شنیده و آنها را تا حد امکان وارد محافل آکادمیک کند.

نقد میراث گذشته توام با فکر

وی "نقد میراث گذشته" را یکی از سرفصل‌های راهکارهای علمی آموزشی دانست و گفت: این فصل مبتنی بر نقد میراث گذشته است. بدین معنی که ما تمام احادیث و منابع موجود از گذشته تا به کنون را نباید با نگاه و عینک تقدس نگاه کنیم. متأسفانه بسیاری از روایت‌ها که در برخی از منابع موجود است بدون شناخت به داده‌ها و روش‌شناسی دقیقی که بر روی نقدهایی که باید داشته باشیم، آنها را مطالعه کرده و بشنویم و بدون هیچ واکاوی آنان را به جامعه منتقل کنیم، عواقب و آثار بسیار ناگواری را در پی خواهد داشت که در این فصل به تفسیر به برخی از این موارد اشاره شده است.

بهرامیان با بیان اینکه ما باید بتوانیم این جرات و جسارت را داشته باشیم که میراث دینی و ملی خود را به نقد بگذاریم، تأکید کرد: نقد به این معنا نیست که ما آنها را رد کنیم، بلکه نقد به منزله "پالایش" و "صیقل دادن" داده تاریخی و روایت مورد نظر است. همانا بسیاری از نقدها باعث این می‌شود که غبار خرافات از روی آموزه‌ها کنار برود و برای نسل جوان و مردم قابل فهم‌تر باشد.

پژوهشگر حوزه تقریب با اشاره به اینکه برای ساخت جامعه سعادت‌مند بشری "فرهنگ" آن جامعه باید اصلاح شود، ادامه داد: فرهنگ را نمیتوان معیاری برای سنجش ملل دیگر دانست چرا که فرهنگ نسبی است. شاید

هنجاری که در فرهنگ کشوری پذیرفته شده باشد در کشوری دیگر ناهنجاری به حساب بیاید. تمامی مردم جهان دارای فرهنگ خاص خود هستند و در این بین باید توجه داشت که در اصول فرهنگ میانی کلی وجود دارد؛ که اگر آنان بنمایه فرهنگی جامعه بشری قرار گیرد در آن زمان است که می‌توانیم پایه‌های زیست مسالمت آمیز را به عنوان تقریب، تعاون، توافق و با هر چیزی که منجر به وحدت شود را رغب بزینیم.

بهرامیان افزود: در قسمت "موانع تقریب" اولین بحثی که مورد توجه قرار گرفت، بحث "فرهنگ علم و آموزش" است که در این بین راهکارهای علمی و آموزشی مطرح شده است. به عنوان مثال رواداری علمی نخبگان و تعامل مراکز علمی اسلامی جهان در این کتاب مورد بحث قرار گرفته است.

جزیره ای عمل کردن مراکز تقریبی

وی با ابراز تاسف از اینکه خیلی از مراکز تقریبی به صورت جزیره‌ای عمل کرده و از یکدیگر هیچ اطلاعاتی ندارند، گفت: چنانچه ما از مراکز علمی که در حوزه وحدت و تقریب در حال تلاش هستند هیچ اطلاعی نداشته باشیم هرگز نخواهیم توانست آن را به دیگران تعمیم دهیم. ما نمی‌توانیم دم از وحدت اسلامی بزینیم در حالی که هیچ اطلاعاتی از مراکز آموزشی که با رویکرد تقریبی وجود دارند، نداریم.

پژوهشگر حوزه تقریب اصلی‌ترین وظیفه اساتید و نخبگان را رواداری دانست و گفت: ما باید بین "رواداری" و "تساهل" اختلاف قائل شویم. تساهل در واقع تحمل تاکتیکی طرف مقابل است. زمانی که ما بر روی تساهل تکیه داریم در واقع به عقیده طرف مقابل هیچ احترامی نمی‌گذاریم و بر حسب اجبار حرف‌های او را گوش می‌دهیم ولی در نهایت حرف خودمان را به کرسی می‌نشانیم. ولی بنده بر روی مدارا تاکید دارم چون در مدارا فرهنگ خود را مطلق نمی‌بینیم بلکه تمامی فرهنگ‌ها در کنار یکدیگر هستند. به همین علت است که ما باید بین اساتید رواداری را ترویج کنیم تا جلوی تعصب‌های بی‌جا که گاهی منجر به بروز اختلاف می‌شوند، گرفته شود.

محقق حوزه تقریب بین پیروان مذاهب اسلامی با اشاره به این واقعیت که دانشگاهیان، سیاستمداران و اساتید از وحدت نام می‌برند مخصوصاً وحدتی که در هفته وحدت بیان می‌شود، خاطر نشان کرد: در واقع این هفته، هفته‌ای است که همه می‌خواهند به وحدت برسند. ولی زمانی که این مدت به پایان می‌رسد متأسفانه تمامی صحبت‌ها و نظریات تا سال آینده که دوباره با آن پرداخته شود کنار گذاشته می‌شود.

ما هنوز به فهم روانی از تقریب نرسیده ایم

بهرامیان ادامه داد: ما باید تقریب را ابتدا در قلب خود حس کنیم و به این مهم که "ضرورت تقریب چیست"، برسیم؛ در آن زمان است که ذهن ما آن را - وحدت - خواهد پذیرفت و از این طریق در گفتار ما نیز تاثیر خواهد گذاشت. در آن هنگام است که می‌توانیم بگوییم ما به فهم روانی از تقریب رسیده ایم. که بهترین مکان برای عملیاتی کردن فهم روانی تقریب در جامعه، کانون خانواده‌ها و بعد از آن مکان مقدس آموزش و پرورش است.

وی در پایان با بیان اینکه خرافه زدایی و برگزاری سمینارها و نشست‌ها مقدمه ای برای رسیدن به تقریب است، تصریح کرد: مهمترین وظیفه ما منتشر کردن داده‌های این سمینارها به صورت کاربردی در سطح جامعه است تا بتوانیم ادعا کنیم که کنفرانس‌ها عملیاتی بوده است.